

Pohvale za knjigu *Biologija verovanja*

„Knjiga Brusa Liptona je kompletan rezime nove biologije i svega što ona podrazumeva. Ona je veličanstvena, neizrecivo dubokoumna, ali i pravi užitek za čitanje. Ona sintetiše enciklopediju intrigantnih novih informacija u jedan briljantan a jednostavan paket. Ove stranice sadrže istinsku revoluciju u razmišljanju i razumevanju, toliko radikalnu da može promeniti svet!”

— dr Džozef Čilton Pirs,
autor knjiga *Magical Child* i *Evolution's end*

„Sjajno napisana *Biologija verovanja* Brusa Liptona jeste preko potreban protivotrov ustanovljenom materijalizmu današnjeg društva. Ideja da DNK kodira celokupan razvoj života uspešno se koristi u genetičkom inženjeringu. Istovremeno, nedostatak ovog pristupa postaje sve očigledniji. *Biologija verovanja* je pregled pionirskih rezultata eksperimenata u epigenetici koji su trajali četvrt veka, objavljenih od strane *The Wall Street Science Journal* sredinom 2004. godine kao važno novo polje u nauci. Njegov jedinstven lični pristup čini je izuzetno lakom i zabavnom za čitanje.”

— dr sc. Karl H. Pribram,
doktor medicine, profesor emeritus, Stenford univerzitet

„Brus Lipton je genije. Njegova revolucionarna otkrića pružaju nam alate kako da povratimo suverenitet nad sopstvenim životom. Preporučujem ovu knjigu svakome ko je spreman i voljan da preuzme punu odgovornost za sebe i za sudbinu naše planete.”

— Levar Barton, glumac i reditelj

„Brus Lipton nam nudi nove spoznaje i razumevanje odnosa između bioloških organizama i okoline – uticaja misli, percepcije i podsvesti na ispoljavanje isceliteljskog potencijala čovekovog tela.

Objašnjenja i primeri potkrepljeni sa mnogo detalja i dokaza čine ovu knjigu obaveznom literaturom za svakog studenta bioloških, društvenih i medicinskih nauka. Sa druge strane, jasnoća autorovog izlaganja čini je zabavnim štivom za široku čitalačku publiku.”

— dr kiropr. Karl Klivlend III,
dekan, Klivlend koledž kiropraktike

„Revolucionarno istraživanje dr Liptona pronašlo je izgublenu kariku između biologije, psihologije i duhovnosti. Ako želite da razumete najdublje tajne života, ovo je jedna od najznačajnijih knjiga koju ćete ikada pročitati.”

— dr kiropr. Denis Perman,
koosnivač Master's Circle

„U ovoj knjizi, koja razbija paradigmu, dr Lipton je nokautirao Staru biologiju. Sa darvinističkom biologijom s jedne strane i alopatskom medicinom sa druge strane oslobađa se fizikalističkih ograničenja prema novom shvatanju sistema um–telo (verovanje–biologija). Morate pročitati, veoma zanimljivo.”

— dr sc. Ralf Abraham,
profesor matematike na Kalifornijskom univerzitetu,
autor *Chaos, Gaia i Eros*

„Moćna! Elegantna! Jednostavna! U stilu koji je prijemčiv, ali i veoma značajan, dr Brus Lipton nam nudi ništa manje do dugo traženu 'kariku koja nedostaje' između života i svesnosti. Pritom odgovara na najstarija pitanja i rešava najdublje misterije naše prošlosti. Ne sumnjam da će *Biologija verovanja* postati kamen temeljac za nauku novog milenijuma.”

— Greg Brejden,
autor knjiga *Kod Boga i Božanski matriks*

„Završio sam čitanje ove knjige sa istim osećanjem dubokog poštovanje koje imam i kada sam u društvu Brusa Liptona – dirnut sam revolucionarnim uvidom u istinu. Lipton je i naučnik i filozof; naučnik po tome što nam daje oruđa za menjanje kulturalne svesti; filozof jer stavlja na iskušenje naša verovanja o samoj prirodi

stvarnosti koju percipiramo. Pomaže nam da kreiramo sopstvenu budućnost.”

— dr kiopr. Gaj F. Rejkeman,
dekan Life univerziteta i koledža kiropraktike

„*Biologija verovanja* je prekretnica za razvoj čovečanstva. Brus Lipton je svojim neverovatnim istraživanjem i ovom inspirativnom knjigom pružio novu, probuđeniju nauku o ljudskom rastu i transformaciji. Umesto da se ograniči genetičkim ili biološkim okvirima po kojima je čovečanstvo bilo programirano da živi, čovečanstvo sada pred sobom ima način za oslobađanje svog istinskog duhovnog potencijala uz pomoć jednostavno preobraženih uverenja vođenih 'nežnom Božjom rukom punom ljubavi'. Ovo je definitivno obavezno štivo za one koji su posvećeni pokretu um/telo i istinskoj suštini isceljivanja.”

— dr Džon F. Demartini,
autor bestselera *Count our Blessings* i
The Breakthrough Experience

„U svetu haosa, dr Lipton čovečanstvu donosi jasnoću. Njegov rad je provokativan, pronicljiv i nadam se da će uticati na ljude da sebi postavljaju kvalitetnija pitanja o svom životu i donose bolje odluke. Jedna od najzбудljivijih knjiga koje sam pročitao, obavezno štivo za sve.”

— dr kiopr. Brajan Keli, dekan novozelandskog
Koledža kiropraktike, predsednik australijske
Fondacije za istraživanja kičme

„Konačno je pred nama uverljivo i lako razumljivo objašnjenje načina na koji vaše emocije upravljaju ekspresijom gena! Treba da pročitate ovu knjigu kako biste istinski shvatili da niste žrtva sopstvenih gena, nego da imate neograničen kapacitet za život koji obiluje mirom, srećom i ljubavlju.”

— dr osteop. Džozef Merkola, osnivač sajta www.mercola.com,
najposećenijeg svetskog sajta o prirodnom očuvanju zdravlja

„Ova knjiga je apsolutno obavezna ukoliko želite da znate, sa naučnog stanovišta, kako vašim zdravljem upravlja vaš način života, a ne vaša genetika. Lipton naučno dokazuje kako je u procesima ozdravljenja um moćniji od medikamenata. Ovo štivo otkriva da je vaše zdravlje u većoj meri vaša odgovornost nego što je jednostavno žrtva vaših gena. Kada sam počeo da čitam ovu knjigu, nisam mogao da stanem sve do poslednje stranice.”

— dr. kiropr. M. T. Morter Junior,
osnivač Morter Health System, autor metode B.E.S.T.

„Ovo je hrabra i vizionarska knjiga koja čvrstim dokazima iz kvantne biologije uništava mit genetske predodređenosti – i implicitno mit da smo žrtve svoje sudbine. Dr Brus Lipton upotrebljava jak naučni intelekt ne samo da informiše čitaoce, već i da ih preobrazi i emancipuje spoznajom da naša verovanja stvaraju svaki vid naše lične stvarnosti. Provokativno i inspirativno štivo!”

— dr sc. Li Pulos, Američko veće profesionalnih psihologa,
profesor emeritus na Univerzitetu Britiš Kolumbija, autor
knjiga *Miracles and Other Realities* i *Beyond Hypnosis*

„Istorija će zapamtiti *Biologiju verovanja* kao jedno od najvažnijih dela našeg vremena. Brus Lipton nam razotkriva nedostajuću vezu između biomedicinskih shvatanja prošlosti i osnova energetskog lečenja u budućnosti. Njegove složene spoznaje izložene su na lako razumljiv način i stilom koji je jednako prikladan kako za naučnike, tako i za laike. Za svakoga koga zanima zdravlje, blagostanje bioloških vrsta i budućnost ljudskog života, *Biologija verovanja* je obavezna literatura. Implikacije stanovišta predstavljenih u njoj imaju snagu da promene svet kakav poznajemo. Liptonove spoznaje – i koncizan način na koji ih iznosi – apsolutno su genijalni.”

— dr kiropr. Žerard V. Klum,
dekan Life West koledža za kiropraktiku

Biologija verovanja

Oslobađanje moći svesnosti,
materije i čuda

Dr Brus H. Lipton

Naslov originala:
The Biology of Belief
Bruce H. Lipton
Copyright © 2015 Mountain of Love Productions
Originally published in 2004 by Elite Books
Revised edition published in 2015 by Hay House Inc. USA

Copyright © VERBA d.o.o., za Srbiju

Glavni i odgovorni urednik
Dragana Pavlović

Recenzent
Prof. dr Spomenka Mujović

Prevod
Jasmina Stojanović

Lektura i korektura
Sanja Dakić

Dizajn korica: © 2004 Robert Mueller

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne može se umnožavati bilo mehaničkim, fotografskim ili elektronskim putem, kao ni u formi fonografskog umnožavanja; on takođe ne može biti čuvan u sistemu preuzimanja, prenet ili na drugi način kopiran radi javne ili privatne upotrebe, bez prethodnog pismenog odobrenja od strane izdavača.

Informacije koje su date u ovoj knjizi ne bi trebalo smatrati zamenom za stručan medicinski savet; uvek konsultujte lekara. Svaka upotreba informacija iz ove knjige ide na teret opreza i rizika čitaoca. Ne mogu se smatrati odgovornim ni autor, kao ni izdavač, za bilo kakvu štetu, potraživanje ili povredu koja proizilazi iz upotrebe, ili pogrešne upotrebe, onog što je predloženo, za neuspeh od primene medicinskog saveta ili zbog bilo kog materijala sa web sajta trećeg lica.

ISBN: 978-86-445-0047-6

Beograd, 2021

Ova knjiga je posvećena...

Majci svih nas
Neka nam oprostí naše grehe.

Mojoj majci, Gledis,
koja me je neprestano ohrabivala i podržavala
dok je strpljivo čekala dvadeset godina koliko mi je trebalo da
objavim ovu knjigu.

Mojim ćerkama, Tanji i Dženifer,
prelepim ženama ovog sveta koje su uvek bile uz mene...
bez obzira na to koliko su stvari postajale čudne.

I posebno mojoj dragoj, Margaret Horton,
mom najboljem prijatelju, mom životnom partneru,
mojoj ljubavi. Da nastavimo svoju radosnu potragu
da živimo srećno do kraja života!

Sadržaj

Predgovor	11
Uvod	15
Prvo poglavlje: Lekcije iz Petrijeve posude: U slavu pametnih ćelija i pametnih studenata.....	29
Drugo poglavlje: U pitanju je životna sredina (okruženje), glupane	53
Treće poglavlje: Magična membrana	85
Četvrto poglavlje: Nova fizika: Stajati obema nogama čvrsto na vazduhu	111
Peto poglavlje: Biologija i verovanje	147
Šesto poglavlje: Rast i zaštita	179
Sedmo poglavlje: Svesno roditeljstvo: Roditelji kao genetski inženjeri	195
Epilog: Duhovnost i nauka	233
<i>Dodatak</i>	263
<i>Zahvalnost</i>	269
<i>Endnote</i>	275
<i>O autoru</i>	293

Predgovor

„Ako bi mogao da budeš *bilo ko* drugi, ko bi ti bio?” Nekada sam provodio previše vremena razmišljajući o ovom pitanju. Bio sam opsednut fantazijom da mogu da promenim svoj identitet jer sam jednostavno želeo da budem bilo ko drugi, *samo* ne ja. Imao sam dobru karijeru ćelijskog biologa i profesora na Medicinskom fakultetu, ali to nije nadoknađivalo činjenicu da je moj privatni život bio, najblaže rečeno, u rasulu. Što sam se više trudio da pronađem sreću i zadovoljstvo u privatnom životu, to sam nesrećniji i nezadovoljniji postajao. U momentima refleksije rešio sam da se predam tom nesrećnom životu. Odlučio sam da mi je sudbina dodelila loše karte i da to jednostavno treba da prihvatim. *Que sera, sera*.

Moj depresivni, fatalistički stav promenio se jednog transformišućeg momenta u jesen 1985. godine. Dao sam ostavku na svoju stalnu poziciju profesora na Medicinskom fakultetu Univerziteta Viskonsin i prihvatio sam da predajem na međunarodnoj Medicinskoj školi na Karibima. S obzirom na to da je škola bila toliko udaljena od akademski ustanovljenih tokova, imao sam priliku da razmišljam van rigidnih parametara *uverenja* koja preovlađuju u konvencionalnim krugovima. Daleko od tih akademskih kula od slonovače, izolovan na smaragdnom ostrvu okruženom dubokim azurnim Karipskim morem, doživeo sam naučno providenje koje je razvejalo sva moja *uverenja* o prirodi života.

Trenutak koji mi je promenio život dogodio se dok sam pregledao svoja istraživanja o mehanizmima kojima ćelija kontroliše svoju fiziologiju i ponašanje. Odjednom sam shvatio da život ćelije u suštini kontroliše fizičko i energetsko okruženje sa malim doprinosom svojih gena. Geni su jednostavno molekularni nacrti koji se koriste u izgradnji ćelije, tkiva i organa. Okruženje služi kao „izvođač” koji

čita i primenjuje te genetske nacрте i koje je na kraju i odgovorno za prirodu života ćelije. Ono što, pre svega, pokreće mehanizme života jeste „svesnost” svake ćelije o sopstvenom okruženju.

Kao ćelijski biolog znao sam da moji uvidi imaju snažne posledice na moj život i život svih ljudskih bića. Bio sam potpuno svestan da se svako od nas sastoji od otprilike 50 biliona pojedinačnih ćelija. Posvetio sam svoj profesionalni život boljem razumevanju ćelije jer sam tada znao, a i sada znam, da što bolje budemo razumeli pojedinačne ćelije, bolje ćemo razumeti zajednicu ćelija koje čine svako ljudsko telo i da se, ako pojedinačne ćelije kontrolišu njihova svesnost o okolini, isto dešava i sa hiljadama milijardi ćelija u ljudima. Baš kao i kod jedne ćelije, karakter našeg života nije određen našim genima, već našim odgovorima na signale okoline koji pokreću život.

S jedne strane, ovo novo saznanje o prirodi života me je uzdrimalo. Skoro dve decenije programirao sam umove svojih studenata centralnom biološkom dogmom – *uverenjem* da životom upravljaju geni. Sa druge strane, moje novo razumevanje nije bilo potpuno iznenađujuće. Uvek sam gajio sumnje u vezi sa genetskim determinizmom. Neke od tih sumnji proizilazile su iz mojih osamnaestogodišnjih istraživanja kloniranih matičnih ćelija koje je finansirala vlada. Iako je bilo potrebno da se odvojim od tradicionalne akademije kako bih to potpuno shvatio, moje istraživanje u to vreme (1985) nudi nepobitni dokaz da su najcenjenije biološke doktrine u vezi sa genetičkim determinizmom fundamentalno pogrešne.

Moje novo razumevanje prirode života ne samo da je potvrdilo moje istraživanje matičnih ćelija, već je, kako sam shvatio, bilo kontradiktorno još jednom *uverenju* mejnstrim nauke toga doba koje sam izlagao svojim studentima – *uverenju* da je alopatska medicina jedina medicina vredna razmatranja na medicinskim fakultetima. I tako što sam konačno istakao doprinos okruženja baziranog na energiji, postavio sam temelje za ujedinjenje nauke i praktikovanja alopatske medicine, komplementarne medicine i duhovne mudrosti drevnih i modernih religija.

Na ličnom planu sam, u trenutku uvida, znao da sam dospeo u škripac zato što sam lažno *verovao* da mi je suđeno da imam spekta-

kularno neuspešan lični život. Nema sumnje da su ljudska bića izrazito sklona tome da strastveno istrajavaju u pogrešnim *verovanjima*, a na to nisu imuni ni hiperracionalni naučnici. Naši dobro razvijeni nervni sistemi, vođeni našim velikim mozgovima, dokaz su da je naša svesnost mnogo komplikovanija od svesnosti pojedinačne ćelije. Kada se naš jedinstveni ljudski mozak uključi, možemo izabrati da percipiramo okolinu na različite načine, za razliku od pojedinačne ćelije čija je svest više reflektivna.

Bio sam oduševljen novim saznanjem da mogu da promenim karakter svog života jednostavnom promenom svojih *verovanja*. Istog trenutka sam osetio nalet energije jer sam shvatio da postoji naučni put koji će me odvesti od uloge večite „žrtve” do nove uloge „kokreatora” sopstvene sudbine.

Prošlo je više od trideset godina od te magične noći na Karibima kada sam imao providenje koje mi je promenilo život i deset godina od kada sam objavio svoje prvo izdanje *Biologije verovanja*. Tokom tih godina, a posebno tokom poslednje decenije, biološka istraživanja nastavila su da potvrđuju znanje koje sam uvideo tog ranog jutra na Karibima. Živimo u uzbudljivim vremenima jer je nauka u procesu razvejavanja starih mitova i pisanja novih fundamentalnih *verovanja* ljudske civilizacije. *Verovanja* da smo mi puke biohemijske mašine kojima upravljaju geni ustupaju mesto razumevanju da smo mi moćni kreatori sopstvenih života i sveta u kome živimo.

Zaista je vreme za promene, i zbog toga sam posebno uzbuđen zbog ovog izdanja povodom desetogodišnjice *Biologije verovanja*. Zapravo, za ovo izdanje sam bio smislio novi naslov: *Biologija verovanja i nade*. Međutim, predomislio sam se jer volim kako zvuči prvobitna verzija. Bez obzira na to, u toku ovog perioda promena (uprkos, ne mogu to da ignorišem, prilivu negativnih vesti), ja sam ispunjen nadom.

Tu nadu mi uliva razmera entuzijazma publike u vezi sa mojim predavanjem o *Biologiji verovanja*, koja je objavljena u 35 zemalja, i sve više raste.

Nadu osećam jer se sve više profesionalaca slaže s tim da biomedicina mora da promeni svoj fokus sa lekova, dolaze na moja predavanja i uključuju se u veoma živahne rasprave.

Nada je tu jer sam upoznao toliko ljudi koji razumeju da *Biologija verovanja* nije samo o ličnom osnaživanju, i da sasvim sigurno nije samo o meni. Posebno sam počastvovan što sam dobio Goi nagradu za mir 2009. godine i preuzbuđen što je predsednik Goi fondacije za mir, Hiro Saonji, jasno istakao da se, iako sam ja primio nagradu, ona, zapravo, dodeljuje „novoj nauci” istaknutoj u *Biologiji verovanja*. „Ovo istraživanje je doprinelo boljem razumevanju života i istinske prirode čovečanstva, osnažujući široku javnost da preuzme kontrolu nad sopstvenim životom i da postane odgovoran kokreator harmonične budućnosti na planeti.”

Takođe, gajim najiskreniju nadu da će svako ko čita *Biologiju verovanja* prepoznati da mnoga *uverenja* koja upravljaju njihovim životom nisu tačna i da ih samo ograničavaju. Možete preuzeti kontrolu nad svojim životom i otisnuti se putem zdravlja i sreće, a možete se udruživati sa drugima koje sretnete na tom putu kako bi čovečanstvo evoluiralo ka novom nivou razumevanja i mira.

Ja sam zauvek zahvalan tom trenutku uvida na Karibima, koji mi je omogućio da kreiram svoj sada čudesan život. U poslednjoj deceniji sam putovao po svetu mnogo puta i podučavao Novu Biologiju, napisao sam još dve knjige – *Spontana evolucija* (2009) i *Efekat večne zaljubljenosti* (2013). Postao sam deda tri puta i, o da, napunio sam sedamdeset godina. Umesto da usporavam sa godinama, ja osećam sve više energije usled života koji sam stvorio, vezama sa onima koji su takođe posvećeni stvaranju harmoničnog života na planeti, produženim medenim mesecom u kome uživam sa Margaret Horton, mojim najboljim prijateljem, mojom partnerkom, mojom ljubavlju, baš kako sam je i opisao u prvom izdanju i posveti koju sam joj namenio, a kako je i danas opisujem. Ukratko, moj život je toliko bogatiji i mnogo me više ispunjava da se više ne pitam: „Ako bih mogao da budem *bilo ko*, ko bih bio?” Za mene je odgovor nedvosmislen: „Želim da budem *ja!*”

Uvod

Magija ćelija

Imao sam sedam godina kada sam, u drugom razredu, stao na malu kutiju, u učionici gospođe Novak, dovoljno visoku da mogu da prislonim oko na sočivo i okular mikroskopa. Nažalost, bio sam previše blizu da bih video bila šta osim okrugle svetlosti. Konačno sam se smirio dovoljno da bih čuo uputstva da se odmaknem od okulara. I tada se dogodio događaj toliko dramatičan da će odrediti kurs mog daljeg života. Paramecijum je uplivao u polje. Bio sam opčinjen. Melež koji su stvarala druga deca, miris sveže narezanih olovaka koje su označavale povratak u školu, nove voštane bojice i plastična Roj Rodžers pernica – nestali su iz moje svesti. Čitavo moje biće uronilo je u nepoznati svet ove ćelije, što je za mene bilo uzbudljivije od današnjih kompjuterskih animiranih filmova sa specijalnim efektima.

Nevinošću svog dečjeg uma, video sam ovaj organizam ne kao ćeliju, već kao osobu mikroskopske veličine, biće koje razmišlja i oseća. Umesto da se besciljno kreće po posudi, ovaj mikroskopom viđen jednoćelijski organizam mi se prikazao kao da je na misiji, međutim, nisam mogao da dokučim kakvoj. Mirno sam posmatrao preko „ramena” paramecijum dok se užurbano kretao po podlozi od algi. Dok mi je pažnja bila usmerena na paramecijum, u vidno polje je ulazio veliki pseudopodijum duguljaste amebe.

U tom trenutku je moju posetu svetu Liliputanaca prekinuo Glen, glavni siledžija u razredu, gurnuvši me sa kutije i tražeći svoj red da gleda kroz mikroskop. Pokušao sam da privučem pažnju gospođe Novak, nadajući se da će mi Glenov lični faul obezbediti još neki minut pred mikroskopskom linijom za slobodna bacanja. Ali bilo je vreme ručka i ostala deca u redu tražila su svoju priliku. Odmah posle škole otrčao sam kući i uzbuđeno prepričao majci svoju

avanturu sa mikroskopom. Koristeći najbolje moći ubeđivanja koje učenik drugog razreda može da ima, tražio sam, zatim molio, a na posletku ulagivanjem nagovorio majku da mi nabavi mikroskop, uz koji bih provodio sate, opčinjen tim stranim svetom kome bih mogao pristupiti pomoću čuda optike.

Kasnije tokom obrazovanja dogurao sam do elektronskog mikroskopa. Prednost takvog mikroskopa nad konvencionalnim svetlosnim mikroskopom jeste u tome što je elektronski hiljadu puta moćniji. Razlika između ta dva mikroskopa analogna je razlici između panoramskih teleskopa kojima turisti za 25 centi posmatraju pejzaže i Habl teleskopa koji se nalazi u orbiti oko zemlje i prenosi slike dalekog svemira. Ulazak u laboratoriju za elektronsku mikroskopiju za ambiciozne mlade biologe bio je nešto poput ritualnih inicijacija. Prolazilo se kroz crna okretna vrata, slična onima koja odvajaju fotografske mračne komore od osvetljenog radnog prostora.

Sećam se kada sam prvi put ušao kroz okretna vrata i počeo da ih guram. Nalazio sam se u tami između dva sveta, mog života kao studenta i mog budućeg života kao istraživačkog naučnika. Kada su vrata završila rotaciju, našao sam se u velikoj, tamnoj komori, slabo osvetljenoj sa samo nekoliko crvenih fotografskih sigurnosnih sijalica. Kako su mi se oči privikavale na raspoloživu svetlost, postepeno sam postajao ispunjen strahopoštovanjem prema onome što je stajalo preda mnom. Crvena svetla su se sablasno odbijala o uglačane površine masivnog, 30 cm debelog stuba od hromiranog čelika elektromagnetskih sočiva koji se uzdizao do plafona u središtu prostorije. Sa obe strane baze stuba nalazila se velika upravljačka konzola. Konzola je podsećala na instrument tablu Boinga 747, ispunjenu prekidačima, osvetljenim meračima i raznobojnim indikatorskim lampicama. Veliki niz debelih strujnih kablova nalik na pipke hobotnice, creva za vodu, i vakuumski vodovi izlazili su iz postolja mikroskopa poput debelog korenja u podnožju starog hrastovog stabla. Zveket vakuumskih pumpi i brujanje recirkulatora ohlađene vode ispunjavali su prostor. Što se mene ticalo, upravo sam prispeo na komandni most *USS Enterprise* broda. Očigledno je bio slobodan dan kapetana Kirka jer je za konzolom sedeo jedan od mojih profesora, koji je bio zaoku-

pljen složenom procedurom unošenja uzorka tkiva u visokovakuumsku komoru u središtu čeličnog stuba.

Dok su prolazili minuti, iskusio sam osećanje slično kao onoga dana u drugom razredu kada sam prvi put video ćeliju. Napokon se na fosfornom ekranu pojavila fluorescentno zelena slika. Prisustvo tamno obojenih ćelija jedva se razaznavalo na plastičnim delovima koji su bili uvećani oko 30 puta. Zatim su uvećavane korak po korak. Najpre 100 puta, zatim 1 000 puta i na kraju 10 000 puta. Kada smo konačno dostigli brzinu svetlosti, ćelije su bile uvećane preko 100 000 puta u odnosu na njihovu originalnu veličinu. To su zaista bile *Zvezdane staze*, ali umesto pristupa svemiru, mi smo išli duboko u unutrašnji prostor gde „nijedan čovek nije bio ranije”. U jednom trenutku sam posmatrao minijaturnu ćeliju, a samo sekund kasnije ulazio sam duboko u njenu molekularnu arhitekturu.

Moja zadivljenost time što sam se nalazio na toj naučnoj granici bila je opipljiva, kao i moje uzbuđenje kada su me postavili za počasnog kopilota. Položio sam ruke na komande kako bih mogao da letim iznad ovog nepoznatog ćelijskog pejzaža. Moj profesor je bio moj turistički vodič, ukazujući mi na zapažene ćelijske znamenitosti: „Ovo su mitohondrije, ovo je Goldžijev aparat, tamo su jedarne pore, ovo je molekul kolagena, a ono ribozom”.

Uzbuđenje koje sam osećao većim je delom dolazilo iz moje vizije sebe kao pionira koji prolazi teritorijom koju ljudske oči nikada ranije nisu videle. Dok mi je svetlosni mikroskop pružio svest o ćelijama kao živim bićima, elektronski mikroskop me je doveo licem u lice sa molekulima koji su bili temelj samog života. Znao sam da su unutar te *citoarhitekture* ćelije skriveni tragovi koji će pružiti uvid u misterije života.

Na trenutak su mikroskopske cevi postale kristalna kugla; u sablasnom zelenom sjaju fluorescentnog ekrana video sam svoju budućnost. Znao sam da ću postati ćelijski biolog čije će se istraživanje fokusirati na proučavanje svakog delića ćelijske ultrastrukture kako bih stekao uvid u tajne ćelijskog života. Kako sam naučio na početku postdiplomskih studija, *struktura* i *funkcija* bioloških organizama blisko su isprepletene. Bio sam siguran da ću upoređivanjem mikro-

skopske anatomije ćelije i njenog ponašanja steći uvid u prirodu Prirode. Tokom postdiplomskih studija, postdoktorskog istraživanja i karijere profesora na Medicinskom fakultetu, posvetio sam dane istraživanju ćelijske molekularne anatomije. Jer su se u strukturi ćelije skrivale tajne njenog funkcionisanja.

Moja potraga za „tajnom života” odvela me je do istraživačke karijere na području proučavanja kloniranih ljudskih ćelija uzgojenih na kulturi tkiva. Deset godina nakon mog prvog bliskog susreta sa elektronskim mikroskopom bio sam stalni profesor na prestižnom Medicinskom fakultetu Univerziteta Viskonsin, međunarodno priznat zbog istraživanja kloniranih matičnih ćelija i poštovan zbog svog predavačkog umeća. Napredovao sam do moćnijih elektronskih mikroskopa koji su mi omogućavali trodimenzionalne vožnje kroz organizme, slične CAT skenovima, u kojima sam imao mogućnost da direktno iskusim molekularnu anatomiju zaslužnu za magiju života. Iako su moji alati bili sofisticiraniji, moj pristup se nije promenio. Nikada me nije napustilo uverenje sedmogodišnjeg dečaka da život ćelija koje proučavam ima svrhu.

Nažalost, takvo uverenje nisam imao u vezi sa mojim privatnim životom. Nisam verovao u Boga, iako priznajem da sam se povremeno zabavljao idejom Boga koji vlada, vodeći se svojim krajnje izopačenim smislom za humor. Naposljetku, bio sam tradicionalni biolog za koga je pitanje postojanja Boga nepotrebno: život je posledica pukog slučaja, slepe sreće ili, da budemo precizniji, nasumičnog deljenja genetičke kocke. Moto naše profesije još od vremena Čarlsa Darvina bio je: „Bog? Šta će nama Bog!”

Ne radi se o tome da je Darwin porekao postojanje Boga. Jednostavno je implicirao da je slučaj, a ne božanska intervencija, odgovoran za prirodu života na Zemlji. Darwin je u svojoj knjizi *Poreklo vrsta* iz 1859. godine rekao da se individualne osobine prenose sa roditelja na decu. Sugerisao je da „nasledni faktori” preneseni sa roditelja na dete *upravljaju* životom te osobe. Ovo shvatanje navelo je naučnike da mahnitno krenu u raščlanjivanje života sve do njegovih molekularnih sastavnih delova jer je u strukturi ćelije trebalo da se pronađu nasledni mehanizmi koji upravljaju životom.

Potruga je došla do izuzetne završnice pre 50 godina kada su Džejms Votson i Fransis Krik opisali strukturu i funkcionisanje dvostruke spirale DNK, materijala od kog su napravljeni geni. Naučnici su konačno dokučili prirodu „naslednih faktora” o kojima je Darwin pisao još u 19. veku. Tabloidi su jedva dočekali da najave novi vrli svet genetskog inženjeringa sa njegovim obećanjima dizajniranih beba i čudotvornih medicinskih tretmana. Živo se sećam ogromnih naslova koji su ispunjavali naslovne stranice novina tog važnog dana 1953. godine: „Otkrivena je tajna života”.

Poput tabloida, i biolozi su se ukrcali na paradna kola genskog determinizma. Mehanizam kojim DNK kontroliše biološki život postao je glavna dogma molekularne biologije, neumorno ponavljana u udžbenicima. U dugotrajnoj debati prirode nasuprot vaspitanja, klatno je odlučno prešlo na stranu prirode. Prvo se mislilo da je DNK odgovorna samo za naše fizičke karakteristike, ali smo onda počeli da verujemo da geni kontrolišu i naše emocije i ponašanje. Tako da, ako ste rođeni sa defektnim genom sreće, možete očekivati da ćete imati nesrećan život.

Nažalost, mislio sam da sam upravo ja jedan od tih ljudi koji su žrtva nedostajućeg ili mutiranog gena sreće. Posrtao sam pod neumoljivom paljbom iscrpljujućih emotivnih udaraca. Moj otac je upravo preminuo nakon duge i vrlo bolne borbe sa kancerom. Bio sam njegov glavni negovatelj i proveo sam ta poslednja četiri meseca leteći svaka tri ili četiri dana tamo-amo između svog posla u Viskonsinu i njegovog doma u Njujorku. U pauzama bdenja kraj njegove samrtne postelje pokušavao sam da vodim svoj istraživački program, da predajem i pišem važan zahtev za obnavljanje donacije novčanih sredstava Državnom institutu za zdravlje.

Kao dodatna stavka u mom dosijeu stresa bilo je to što sam se nalazio usred emotivno iscrpljujućeg i ekonomski uništavajućeg razvoda. Moja finansijska sredstva su se brzo potrošila dok sam pokušavao da nahranim i obučem svog novog člana – pravosudni sistem. U finansijskom škripcu i bez doma, živeo sam praktično samo sa jednim koferom u neuglednim i nebezbednim apartmanskim kompleksima. Većina mojih suseda se nadala da će unaprediti svoj životni

standard pronalaskom mesta u naselju kamp kućica. Posebno sam se plašio svojih najbližih komšija. Već tokom prvih dana mog stanovanja, neko je provalio u moj stan i ukrao novi stereo-uređaj. Nedelju dana kasnije dva metra visok i metar širok Buba pokucao mi je na vrata. Sa litrom piva u ruci, čačkajući zube jednom rukom i vrteći novčić od deset penija u drugoj, zanimalo ga je da li imam i uputstva za kasetofon.

Vrhunac je bio kada sam bacio telefon kroz staklena vrata moje kancelarije, razbivši znak *Brus H. Lipton, dr sc., vanredni profesor anatomije, Medicinski fakultet, Univerzitet u Viskonsinu*, sve vreme vrišteći: „Izbavite me odavde!“ Moj nervni slom izazvao je telefonski poziv bankara koji mi je ljubazno ali odlučno rekao da ne može da odobri moj zahtev za hipotekarni kredit. Bilo je to poput scene iz filma *Doba nežnosti* kada Debra Vinger odgovara shodno situaciji na nade njenog supruga da će dobiti profesorsku poziciju: „Sada nemamo dovoljno novca da plaćamo račune. Sve što profesorsko mesto znači jeste da nikada nećemo imati dovoljno novca!”

Magija ćelija – Déjà Vu

Srećom, izlaz sam pronašao u kratkotrajnom plaćenom boravku na Medicinskoj školi na Karibima. Znao sam da tamo neće nestati svi moji problemi, ali dok se mlaznjak probijao kroz sive oblake nad Čikagom – barem je tako delovalo. Ugrizao sam se za unutrašnjost obraza kako bih sprečio da se osmeh na mom licu pretvori u glasno smejanje. Osetio sam se srećnim kao kada sam kao sedmogodišnjak prvi put otkrio ono što će postati moja životna strast – magiju ćelija.

Raspoloženje mi se dodatno podiglo u malom avionu za šest putnika koji me je prevezao u Monserat, tačkicu veličine 32 x 6 km u Karipskom moru. Ako je ikada postojao Rajski vrt, verovatno je ličio na moj novi ostrvski dom, koji je izranjao iz akvamarin svetlucavog mora poput velikog, izbrušenog smaragda. Kada smo sleteli, opio me povetarac protkan blagim mirisom gardenije.

Lokalni običaj je da se doba zalaska sunca koristi kao period kontemplacije, običaj koji sam spremno prihvatio. Kako su dani odmicali, radovao sam se nebeskoj svetlosnoj predstavi. Moja kuća je bila smeštena na litici 15 m iznad okeana, okrenuta zapadu. Krivudava staza kroz tunel od paprati natkriven drvećem vodio je do vode. Na kraju tunela nalazio se otvor uza koji se kroz zid grmlja jasmína nazirala usamljena plaža na kojoj sam ritual zalaska sunca često obožavao kupanjem u toplom, kristalno bistrom moru. Nakon nekoliko krugova plivanja, oblikovao bih pesak na plaži u udoban naslon, zavalio se i posmatrao kako sunce lagano ulazi u more.

Na tom udaljenom ostrvu bio sam van trke, slobodan da vidim svet bez dogmatskih uverenja civilizacije. U početku je moj um prestano revidirati i kritikovati moj dosadašnji život kao debakl. Ali ubrzo su moji mentalni Siskel i Ebert¹ prestali svojim „palac gore / palac dole” da preispituju mojih prethodnih 40 godina života. Počeo sam ponovo da doživljavam kako je to živeti u trenutku i za trenutak. Ponovo sam se upoznao sa senzacijama koje sam poslednji put doživeo još kao bezbrižno dete. Ponovo sam osećao radost življenja.

Živeći na tom rajskom ostrvu, postao sam veći čovek i veći humanista. Takođe sam postao i bolji ćelijski biolog. Skoro čitavo moje formalno naučno obrazovanje odvijalo se u sterilnim, beživotnim učionicama, salama za predavanja i laboratorijama. Međutim, kada sam dospao u okruženje bogatog karipskog ekosistema, počeo sam da cenim biologiju kao celovit sistem koji živi i diše, a ne kao zbir pojedinačnih vrsta koje dele komad Zemljine površine.

Dok sam tiho sedeo u prašumama ostrva ili ronio oko koralnih grebena koji su svetlucali poput dragulja, stekao sam uvid u čudesno jedinstvo biljnih i životinjskih vrsta. Svi žive u prefinjenoj, dinamičnoj ravnoteži ne samo sa drugim životnim oblicima, već i sa svojim fizičkim okruženjem. Dok sam sedeo u karipskom rajskom vrtu, svojom pesmom mi se obraćala životna harmonija – a ne životna borba. Uverio sam se da savremena biologija ne obraća dovoljno pažnje na

¹ Siskel and Ebert and the Movies – američki šou u kojem su Siskel i Ebert kritikovali filmove i popularizovali pokret palcem u cilju sviđanja ili nesviđanja. (prim. prev.)

važnu ulogu saradnje jer njeni darvinistički koreni ističu takmičarsku prirodu života.

Na nezadovoljstvo mojih kolega profesora u SAD vratio sam se u Viskonsin pun ideja o radikalnom zaokretu koji osporava sveta, fundamentalna uverenja biologije. Čak sam počeo otvoreno da kritikujem Čarlsa Darvina i ispravnost njegove teorije evolucije. U očima većine biologa moje ponašanje bilo je ekvivalent svešteniku koji hoda Vatikanom tvrdeći da je papa prevarant.

Mojim kolegama se može oprostiti što su mislili da me je kokosov orah pogodio u glavu kada sam dao ostavku na svoju stalnu profesorsku poziciju i, ispunivši svoj životni san, pridružio se rok grupi i otišao na muzičku turneju. Otkrio sam Janija (*Yanni*), koji je kasnije postao velika zvezda, i sa njim producirao lasersku predstavu. No, ubrzo mi je postalo jasno da sam mnogo skloniji podučavanju i istraživačkom radu nego produciranju *rock'n'roll* predstava. Priveo sam kraju svoju krizu srednjih godina, koju ću sa svim njenim bolnim detaljima opisati u jednom od sledećih poglavlja, odustavši od biznisa u muzici i vrativši se na Karibe da ponovo predajem ćelijsku biologiju.

Moj konačni prekid sa konvencionalnom biologijom dogodio se na Medicinskom fakultetu Univerziteta Stanford. U to vreme sam već bio neskriveni zagovornik „nove” biologije. Počeo sam da osporavam Darwinovu evoluciju opstanka jačeg, ali i centralnu dogmu biologije – premisu da geni kontrolišu život. Ta naučna premisa ima jednu veliku manu – geni ne mogu sami sebe da „uključuju” i „isključuju”. Više naučnim terminom, geni nisu „samopojavni”. Nešto u okolini mora da podstakne aktivaciju gena. Iako je ta činjenica već ustanovljena od strane granične nauke, konvencionalni naučnici zaslepljeni genetskom dogmom jednostavno su je ignorisali. Moje otvoreno suprotstavljanje centralnoj dogmi pretvorilo me je u još većeg naučnog jeretika. Ne samo da sam bio kandidat za ekskomunikaciju, već sam bio podesan za spaljivanje na lomači!

Na predavanju na Stanfordu zatekao sam sâm sebe kako optužujem okupljene naučnike, mnogi od njih su međunarodno priznati genetičari, da nisu ništa bolji od religioznih fundamentalista jer se čvrsto drže centralne dogme uprkos dokazima za suprotno. Nakon

mojih svetogrđnih komentara, sala za predavanje ispunila se povcima i pobunom, što je, kako sam mislio, značilo kraj moje karijere. Međutim, moji uvidi o mehanizmima nove biologije su se pokazali dovoljno intrigantnim da me zaposle. Uz podršku nekih eminentnih naučnika na Stenfordu, posebno predsednika Katedre za patologiju, dr Klause Benša, ohrabrio sam se da idem za svojim idejama i da ih primenim na istraživanje o kloniranim ljudskim ćelijama. Na iznenađenje onih oko mene, eksperimenti su u potpunosti podržali alternativno viđenje biologije koje sam postavio. Objavio sam dva rada na osnovu ovog istraživanja i napustio akademiju, ovog puta zauvek. (Lipton i drugi, 1991; 1992)

Otišao sam, uprkos podršci koju sam imao na Stenfordu, jer sam osećao da moja poruka ne nailazi na odjek. Od mog odlaska nova istraživanja neprestano potvrđuju moj skepticizam prema centralnoj dogmi i dominaciji DNK u kontroli života. Zapravo, *epigenetika*, proučavanje molekularnih mehanizama pomoću kojih okolina kontroliše aktivnost gena, danas je jedno od najaktivnijih polja naučnog istraživanja. Novoistaknuta uloga okoline u regulisanju aktivnosti gena bila je u fokusu mojih istraživanja ćelija pre 25 godina, mnogo pre nego što je uopšte utvrđeno polje epigenetike. (Lipton 1977a; 1977b) Iako mi to intelektualno laska, znam da bi, da sam ostao da istražujem i predajem na fakultetu, moje kolege i dalje mislile da su mi kokosovi orasi pali na glavu jer sam u poslednjih deset godina postao još radikalniji kada su u pitanju akademski standardi. Moja obuzetost novom biologijom postala je više od intelektualne vežbe. Verujem da nas ćelije uče ne samo o mehanizmima života, već i kako da živimo bogatije i ispunjenije živote.

U naučnim kulama od slonovače, takav način razmišljanja bi mi nesumnjivo doneo otkaćenu dr Dulitl nagradu za antropomorfizam ili, preciznije, citopomorfizam – razmišljanje poput ćelije – ali za mene je to Uvod u biologiju. Možete smatrati sebe individuum, ali kao ćelijski biolog mogu vam reći da ste vi zapravo kooperativna zajednica građana od otprilike 50 biliona ćelija. Skoro sve ćelije koje čine vaše telo su ameboliki, individualni organizmi, koji su razvili kooperativnu strategiju za međusobni opstanak. Ako to pojednosta-

vimo terminološki, ljudska bića su posledica „kolektivne svesti ameba”. Kao što nacija odražava osobine svojih građana, tako i naša ljudskost mora odražavati osnovnu prirodu naših zajednica ćelija.

Živeti naučene lekcije od ćelija

Koristeći ove zajednice ćelija kao uzore, došao sam do zaključka da mi nismo žrtve svojih gena, već gospodari sopstvenih sudbina, sposobni da kreiramo živote prepune mira, sreće i ljubavi. Testirao sam svoju hipotezu na ličnom životu nakon podsticaja moje publike, koja me je pitala zašto me moji uvidi nisu učinili srećnijim. Bili su u pravu: trebalo je da integrišem svoju novu biološku svesnost u svoj svakodnevni život. Znao sam da sam u tome uspeo kada me je jednog sunčanog nedeljnog jutra u kafiću *Big Easy* konobarica upitala: „Dušo, ti si najсреćnija osoba koju sam ikada videla. Reci mi, dete, zbog čega si tako srećan?” Iznenadilo me je njeno pitanje, ali mi je samo izletelo: „Ja sam u Raju!” Konobarica je odmahivala glavom, mrmrlajući: „Bože, bože!”, i nastavila da zapisuje moju porudžbinu za doručak. Ali to jeste bila istina. Bio sam srećan, srećniji nego što sam ikada bio u svom životu.

Veliki broj vas skeptičnih čitalaca s pravom biće sumnjičavo prema mojoj tvrdnji da je Raj na Zemlji. Jer, po definiciji, Raj je dom Božanstva i blagoslovenih preminulih. Da li sam zaista mislio da bi Nju Orleans, ili bilo koji drugi veći grad, mogao biti deo Raja? Dronjave beskućnice i deca koja žive u sokacima; vazduh tako gust da čovek nikada ne bi ni znao da zvezde uopšte postoje; reke i jezera toliko zagađeni da u njima mogu da žive samo nezamislivi, „jezivi” oblici života. Da li je Zemlja raj? Tu živi Bog? On *poznaje* Boga?

Odgovori na pitanja su: da, da i verovatno da da. Zapravo, da budem potpuno iskren, moram priznati da ne znam sve o Božanskoj Ličnosti, kao što ne znam sve ni o vama. Za boga miloga, tu je preko šest milijardi VAS. I da budem potpuno iskren, ja zapravo ne znam ni sve članove biljnog i životinjskog sveta, iako verujem da su oni takođe deo Boga.

Besmrtnim rečima Tima Tejlora, voditelja emisije *Tool Time*: „Hajde sad u riiiiikverc! Da li on to kaže da su ljudi Bog?”

Pa... da, jesam. Naravno da nisam prvi koji je to rekao. U *Knjizi Postanja* zapisano je da smo stvoreni po liku i podobiju Božjem. Da, ovaj uvereni racionalista sada citira Isusa, Budu i Rumija. Prošao sam pun krug od redukcionističkog, naučničkog pogleda na život do duhovnog. Stvoreni smo po liku Božjem i treba da vratimo Duh u jedinačinu kada želimo da poboljšamo naše fizičko i mentalno zdravlje.

Budući da nismo bespomoćne biohemijske mašine, gutanje tablete svaki put kada se nađemo u mentalnom ili fizičkom neskladu nije rešenje. Lekovi i hirurgija su moćni alati kada se ne koriste preko svake mere, ali ideja o čarobnoj piluli fundamentalno je pogrešna. Svaki put kada u telo unesete medikament da ispravi funkciju A, neizbežno dolazi do poremećaja funkcije B, C ili D. Naša tela i umove ne kontrolišu genetski usmereni hormoni i neurotransmiteri; naša tela, naše umove, a samim tim i naše živote kontrolišu naša uverenja... O da, uverenja!

Svetlo van kutije

U ovoj knjizi povući ću zamišljenu liniju u pesku. Sa jedne strane linije nalazi se svet definisan neodarvinizmom, koji opisuje život kao neprekidni rat između borbenih, biohemijskih robota. Sa druge strane linije je „Nova biologija”, koja opisuje život kao kooperativno putovanje moćnih pojedinaca koji sebe mogu programirati da stvaraju radošću ispunjene živote. Kada pređemo tu liniju i zaista razumemo Novu biologiju, nećemo više svađalački raspravljati o ulozi vaspitanja i prirode jer ćemo shvatiti da potpuno svestan um može da nadjača i prirodu i vaspitanje. Takođe, verujem da ćemo doživeti duboku paradigmatšku promenu čovečanstva jednaku onoj kada smo saznali da Zemlja nije ravna nego okrugla.

Studenti humanističkih nauka koji su možda zabrinuti da će ova knjiga ponuditi nerazumljivo naučno predavanje ne treba toga da se pribojavaju. Dok sam bio profesor na univerzitetu, teško sam podnosio svoje trodelno, neudobno odelo, sputavajuću kravatu, mo-

kasine i beskrajne sastanke, ali sam obožavao da predajem. I u svom postakademskom životu, imao sam mnogo prilika da se time bavim; predstavljao sam principe Nove biologije hiljadama ljudi širom sveta. Kroz ta predavanja izbrusio sam svoje prezentovanje nauke u lako razumljiv jezik, praćen živopisnim ilustracijama, od kojih su mnoge reprodukovane u ovoj knjizi.

U prvom poglavlju govorim o „pametnim” ćelijama i zašto i kako nas mogu naučiti mnogim stvarima o našim umovima i telima. U drugom poglavlju predstavljam naučne dokaze kako bih vam pokazao da biologijom ne upravljaju geni. Takođe vam predstavljam uzbudljiva otkrića epigenetike, novog polja biologije koje otkriva tajne kako okruženje utiče na ponašanje ćelija, a da pritom ne menja genetski kod. To je područje koje razotkriva nove složenosti u prirodi bolesti, uključujući i kancer i šizofreniju.

U trećem poglavlju govorim o ćelijskoj membrani, „koži” ćelije. Bez sumnje ste više slušali o jezgru ćelije koje sadrži DNK nego o njejoj membrani. Međutim, granična nauka otkriva detaljnije ono što sam ja zaključio pre 30 godina: da je membrana zapravo pravi mozak ćelijske operacije. A najnovija istraživanja sugerišu da će ovo znanje jednoga dana dovesti do neverovatnih medicinskih otkrića.

U četvrtom poglavlju govorim o otkrićima kvantne fizike koja zauvek menjaju vaš pogled na svet. Ta otkrića sadrže duboke implikacije za razumevanje i lečenje bolesti. Međutim, konvencionalni medicinski establišment još uvek nije uvrstio kvantnu fiziku u svoja istraživanja ili obuku na medicinskim fakultetima. (Međutim, sudeći prema mojoj publici, sve je više insajdera gladnih novih modaliteta.)

U petom poglavlju objašnjavam zašto sam ovoj knjizi dao naziv *Biologija verovanja*. Pozitivne misli imaju ogroman efekat na ponašanje i na gene, ali *samo* kada su u skladu sa podsvesnim programiranjem. I negativne misli imaju podjednako moćan efekat. Kada prepoznamo kako ta pozitivna i negativna uverenja kontrolišu našu biologiju, možemo to znanje upotrebiti da stvorimo živote pune zdravlja i sreće.

U šestom poglavlju otkrivam zašto ćelije i ljudi treba da rastu, kako strah sprečava taj rast i kako ljubav, kao suprotnost strahu, unapređuje taj rast.

U sedmom poglavlju fokus je na svesnom roditeljstvu. Kao roditelji moramo razumeti ulogu koju imamo u programiranju uverenja naše dece i uticaju koji ta uverenja imaju na njihove živote, a samim tim i na ljudsku evoluciju. Ovo poglavlje je važno čak i ako niste roditelj, jer kao nekadašnje dete steći ćete uvid u sopstveno programiranje koje može biti veoma značajno za vaše samootkriće!

U epilogu se osvrćem na to kako me je razumevanje Nove biologije dovelo do sagledavanja važnosti integrisanja duhovnosti i nauke, što je radikalna promena u odnosu na moju pozadinu agnostičkog naučnika. S poniznošću ću reći da me je časopis *Watkins Mind Body Spirit*, koji objavljuje najstarija knjižara o ezoteriji u Londonu, svake godine proglašavao jednim od 100 najduhovnijih živih ljudi od uticaja otkako lista postoji – od 2011. godine. Počastvovan sam jer se na toj listi nalazim pored Dalaj Lame, Desdemonda Tutu, Vejna Dajera, Tič Hat Nana, Dipaka Čopre, Grega Brejdena i mog izdavača, Lujze Hej, između ostalih. Kakva neverovatna čast za nekoga ko je nekada proučavao samo mehanički, materijalni svet!

Da li ste spremni da razmotrite alternativnu stvarnost u odnosu na onu koju pruža medicinski model – stvarnost u kojoj ljudsko telo nije prosta biomehanička mašina? Da li ste spremni da koristite svesni i podsvesni um kako biste stvorili život ispunjen zdravljem, srećom i ljubavlju bez pomoći genetskog inženjeringa i bez zavisnosti od lekova? Ne treba ništa da kupite, niti da bilo kakva pravila primenjujete. Treba samo privremeno da suspendujete arhaična uverenja koja ste stekli od naučnog i medijskog establišmenta kako biste mogli da razmotrite uzbudljivu novu svesnost koju nude nova naučna dostignuća.